מדינת ישראל
רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון

ט״ו בחשון התשפ״ב
21 באוקטובר 2021

חוזר גמל 2021-2-1
סיווג: כללי

<u>תקנון תקני קופת גמל לחיסכון - תיקון</u>

בתוקף סמכותי לפי סעיף 16(ג1) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס״ה-2005 (להלן - **חוק הפיקוח על קופות גמל**), להלן הוראותיי:

1. כללי

סעיף 16 לחוק קופות גמל קובע כי קופת גמל תתנהל על פי תקנון שאישר לה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - **הממונה**) וקובע בין היתר, בסעיף קטן (ג1) כי הממונה רשאי, לשם שמירה על ענייניהם של העמיתים, לתת הוראות בדבר זכויות וחובות של עמיתים בקופת גמל שייקבעו בתקנון קופת גמל וניסוחן.

בחוזר פנסיה 2016-3-4 ״הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה״ (29.9.16), נקבע התקנון אשר על פיו פועלות קרנות הפנסיה המקיפות החדשות החל מחודש יוני 2018. בסעיף 103(א)(3) לתקנון זה נקבע כי משיכה ממרכיב התגמולים שהופקדו על ידי מעסיק עבור עמית שכיר תתאפשר רק אם נותקו יחסי עובד ומעסיק בין העמית לבין אותו המעסיק או שהעמית הגיע לגיל הזכאות המינימלי לקצבת זקנה והכל בכפוף לתנאים הקבועים בהוראות הדין. לעומת זאת, בהוראות לעניין נוסח תקנון על פיו פועלות קופות הגמל לחיסכון לא נקבעה הוראה מקבילה המגבילה את האפשרות למשיכה של כספי תגמולים שעה שממשיכים להתקיים יחסי עובד ומעסיק.

לאחרונה התפתח נוהג פסול בשוק החיסכון הפנסיוני, לפיו בעלי רישיון וכן גורמים אחרים שאינם בעלי רישיון, מפרסמים הודעות לציבור הרחב ואף משדלים חוסכים בדרכים שונות ״להשיג כסף קל ומהיר״, באמצעות העברת צבירת החיסכון הפנסיוני שלהם מקרן פנסיה לקופת גמל לחיסכון על מנת שיוכלו לנצל את ההבדל האמור בין תקנון קרן הפנסיה לבין תקנון קופת גמל לחיסכון. כך, יתאפשר להם לבצע משיכה של כספי התגמולים למרות שלא נותקו יחסי עובד ומעסיק, זאת תוך פגיעה בלתי הפיכה בחיסכון הפנסיוני של אותם חוסכים שבנוסף על כך גם משלמים (בידיעתם או שלא בידיעתם) את המס המרבי הכרוך במשיכה שלא כדין.

יצוין כי נוהג זה נוגד באופן מפורש את תכלית החיסכון הפנסיוני שעיקר מטרתו בהבטחת קיומה של קצבת זקנה חודשית בעת פרישה, ובקרן פנסיה גם רכישת כיסויים ביטוחיים לנכות ושארים בתקופת עבודתו של החוסך בהיותו עמית מבוטח בקרן הפנסיה. נוהג זה הינו על פי רוב בניגוד לאינטרס של החוסכים שבמקרים רבים כלל אינם מבינים את ההשלכות החמורות של משיכת כספי החיסכון הפנסיוני שלהם בהווה (פגיעה בלתי הפיכה בכיסויים הביטוחיים הקיימים להם בקרן הפנסיה) ובעתיד (פגיעה בלתי הפיכה בקצבת הזקנה לה יהיו זכאים).

רח׳ עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל׳ 02-5317248 פקס׳ 02-5695342
www.mof.gov.il/hon

לא זו אף זו, בעשותם כן, פועלים בעלי הרישיון על פניו בניגוד לחובות האמון והזהירות החלות עליהם על פי הוראות הדין לפיהן על בעל רישיון לפעול לטובת לקוחותיו באמונה ובשקידה, ללא העדפת ענייניו האישיים או ענייניו של אחר על פני טובת לקוחותיו, תוך שהוא נוהג בעיסוקו בזהירות וברמת מיומנות שבעל רישיון סביר היה נוהג בהן בנסיבות דומות.

בשל כך, מוצע לייצר האחדה בהוראות הקבועות לעניין משיכת כספים בין תקנוני קופות הגמל לחיסכון לבין תקנוני קרנות הפנסיה, ולקבוע כי עמית שכיר יהיה רשאי לבצע משיכה שלא כדין רק אם נותקו יחסי עובד ומעסיק בין העמית לבין אותו המעסיק או שהעמית הגיע לגיל הזכאות המינימלי לקצבת זקנה והוא זכאי לכספים בהתאם להוראות ההסדר התחיקתי.

2. הוראות

החל מיום פרסומו של חוזר זה ייקראו תקנוני קופות הגמל לחיסכון כאילו במקום האמור בסעיף 14 לתקנון התקני של קופת גמל לא משלמת לקצבה, קופת גמל לתגמולים וקופת גמל אישית לפיצויים, או כל סעיף דומה אחר בתקנון קופת גמל לחיסכון, יבוא האמור להלן:

14. משיכת כספים בידי עמית ממרכיב התגמולים בקופת גמל לחיסכון

14.1 משיכת כספים בידי עמית ממרכיב התגמולים על דרך של קצבה תיעשה באמצעות העברתם לקרן פנסיה או לקופת ביטוח כהגדרתם בחוק קופות גמל.

14.2 משיכת כספים בידי עמית ממרכיב התגמולים שלא בדרך של קצבה תעשה בהתקיים אחד מהתנאים הבאים:

14.2.1 העמית הגיע לגיל פרישת חובה כמשמעותו בחוק גיל פרישה, סך הכספים בחשבונותיו בקופות גמל אינו עולה על סכום הצבירה המזערי, ולא משולמת לו קצבה או משולמת לו קצבה אשר עולה על סכום הקצבה המזערי, והכל בהתאם להוראות ההסדר התחיקתי.

14.2.2 משיכה מחשבון חדש אליו הופקדו כספים ממרכיב הפיצויים או כספים שהועברו על ידי מוטב, כאמור בסעיפים 12 ו-34, והכל בהתאם להוראות ההסדר התחיקתי.

14.2.3 לפי מבחני הכנסה שלו ושל בן זוגו, לצורך הוצאות רפואיות שלו או של קרובו או בעקבות קביעת דרגת נכות לו או לקרובו, והכל בהתאם להוראות ההסדר התחיקתי.

14.3 משיכת כספי תגמולים שלא בהתאם לאמור בסעיפים 14.1 ו-14.2 לעיל תחשב כמשיכה שלא כדין ותחויב בשיעור המס הקבוע בהוראות ההסדר התחיקתי, ועמית שכיר יהיה רשאי לבצעה רק אם נותקו יחסי עובד ומעסיק בין העמית השכיר לבין אותו המעסיק או שהעמית השכיר הגיע לגיל הזכאות המינימלי לקצבת זקנה והוא זכאי לכספים בהתאם להוראות ההסדר התחיקתי.

14.4 ביקש העמית למשוך כספים ממרכיב התגמולים בקופת הגמל בהתקיים התנאים המפורטים בסעיפים 14.2.1 ו- 14.2.3 לעיל, ימציא לחברה המנהלת אישור של פקיד שומה על התקיימות התנאים האמורים.

3. תחולה

הוראות חוזר זה יחולו על כלל החברות המנהלות של קופות הגמל לחיסכון, בשינויים המחויבים.

4. תחילה

תחילתן של הוראות חוזר זה ביום פרסומן.

ד"ר משה ברקת

הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון

רח' עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל' 02-5317248 פקס' 02-5695342

www.mof.gov.il/hon

דברי הסבר

לפי סעיף 16 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, קופת גמל תתנהל על פי תקנון שאישר לה הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - **הממונה**) וקובע בין היתר, בסעיף קטן (ג1) כי הממונה רשאי, לשם שמירה על ענייניהם של העמיתים, לתת הוראות בדבר זכויות וחובות של עמיתים בקופת גמל שייקבעו בתקנון קופת גמל וניסוחן.

לפי חוזר פנסיה 2016-3-4 "הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה" (29.9.16), במסגרתו נקבע התקנון אשר על פיו פועלות קרנות הפנסיה המקיפות החדשות החל מחודש יוני 2018, נקבע בסעיף 103(א)(3) לתקנון כי משיכה ממרכיב התגמולים שהופקדו על ידי מעסיק עבור עמית שכיר תתאפשר רק אם נותקו יחסי עובד ומעסיק בין העמית לבין אותו המעסיק או שהעמית הגיע לגיל הזכאות המינימלי לקצבת זקנה והכל בכפוף לתנאים הקבועים בהוראות הדין. לעומת זאת, בהוראות לעניין נוסח תקנון על פיו פועלות קופות הגמל לחיסכון לא נקבעה הוראה מקבילה המגבילה את האפשרות למשיכה של כספי תגמולים שעה שממשיכים להתקיים יחסי עובד ומעסיק.

לאחרונה הובא לידיעתנו כי התפתחה בשוק החיסכון הפנסיוני פרקטיקה פסולה, לפיה בעלי רישיון וכן גורמים נוספים שאינם בעלי רישיון, מפרסמים הודעות לציבור הרחב ואף משדלים בדרכים שונות חוסכים בקרנות הפנסיה "להשיג כסף קל ומהיר" באמצעות העברת החיסכון הצבור בקרן פנסיה לקופת גמל לחיסכון ומשיכת הכסף משם במשיכה שלא כדין, ובכך עוקפים את ההוראה האוסרת את משיכת כספי תגמולים מקרנות הפנסיה כל עוד מתקיימים יחסי עובד ומעסיק.

נוהג זה נוגד באופן מפורש את תכלית החיסכון הפנסיוני שעיקר מטרתו בהבטחת קיומה של קצבת זקנה חודשית בעת פרישה, ובקרן פנסיה גם רכישת כיסויים ביטוחיים לנכות ושארים בתקופת עבודתו של החוסך בהיותו עמית מבוטח בקרן הפנסיה. לא רק שנוהג זה על פי רוב הינו בניגוד לאינטרס של החוסכים שבמקרים רבים כלל אינם מבינים את ההשלכות החמורות של משיכת כספי החיסכון הפנסיוני שלהם בהווה (פגיעה בלתי הפיכה בכיסויים הביטוחיים הקיימים להם בקרן הפנסיה) ובעתיד (פגיעה בלתי הפיכה בקצבת הזקנה לה יהיו זכאים), אלא שהוא אף כרוך בעלויות לחוסכים בדמות תשלום עמלה לסוכנים ותשלום שיעור המס המרבי בגין משיכה שלא כדין (בשיעור של 35% לפחות מסך הסכום הנמשך).

לא זו אף זו, בעשותם כן, פועלים בעלי הרישיון בניגוד לחובות האמון והזהירות החלות עליהם על פי הוראות הדין לפיהן על בעל רישיון לפעול לטובת לקוחותיו באמונה ובשקידה, ללא העדפת ענייניו האישיים או ענייניו של אחר על פני טובת לקוחותיו, תוך שהוא נוהג בעיסוקו בזהירות וברמת מיומנות שבעל רישיון סביר היה נוהג בהן בנסיבות דומות.

בשל הנוהג הפסול כאמור, נדרש לבצע מהלכים לבלימת המצב הקיים שכאמור יש בו כדי לפגוע פגיעה בלתי הפיכה בחסכונות הפנסיוניים של הציבור בישראל. בתוך כך, מוצע לבצע האחדה בהוראות בקבועות לעניין משיכת כספים בקופות הגמל לחיסכון ובקרנות הפנסיה, באמצעות תיקון של הוראות התקנון התקני של קופת גמל לחיסכון כך שעמית יהיה רשאי לבצע משיכה שלא כדין רק אם נותקו יחסי עובד ומעסיק בין העמית לבין

רח' עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל' 02-5317248 פקס' 02-5695342
www.mof.gov.il/hon

אותו המעסיק או שהעמית הגיע לגיל הזכאות המינימלי לקצבת זקנה והוא זכאי לכספים בהתאם להוראות ההסדר התחיקתי.

יובהר כי אין בתיקון המוצע כדי לשנות או לפגוע מבקשות למשיכת כספים באופן הוני שמתאפשרות בהתאם להוראות הדין (למשל, משיכה הונית בשל זכאות לפי סעיף 23(ב) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005).

עוד מוצע שהוראות החוזר יחולו באופן מיידי על כלל החברות המנהלות של קופות הגמל לחסכון גם אם הן טרם אימצו את התקנון התקני.

רח' עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל' 02-5317248 פקס' 02-5695342

www.mof.gov.il/hon